

ATELIER PRO

Opdrachtgever
Universitair
Medisch Centrum
Groningen

Locatie
Antonius
Deusinglaan 85
Groningen
Nederland

Project type
architectuur

Functies
onderwijs, kantoor,
zorg

15.500 m²

Project status
opgeleverd

Periode
2017 - 2024

Oplevering
2024

beeld

Universitair Centrum Psychiatrie UMCG, Groningen

Atelier PRO werkte in opdracht van het Universitair Medisch Centrum Groningen aan een nieuwe psychiatrische afdeling. In het gebouw, dat we samen met Vakwerk Architecten ontwierpen, moesten naast zorg ook onderwijs en onderzoek een plek krijgen; daarbij is het belangrijk dat patiënten zo min mogelijk het gevoel hebben dat ze in een psychiatrisch ziekenhuis verblijven én dat ze in verbinding blijven met de maatschappij. In ons ontwerp spelen drie uitgangspunten daarom een centrale rol: dat mensen wakker worden met de zon; dat ze omringd worden door betekenisvolle ruimtes, en dat ze zoveel mogelijk normaliteit ervaren.

Psychische zorg middenin de maatschappij

Het nieuwe Universitair Centrum Psychiatrie (UCP) vervangt bestaande, verouderde huisvesting uit de jaren zestig, en is onderdeel van een grotere vernieuwingsoperatie - 'UMCG bouwt'. De nieuwbouw bestaat uit een poliklinisch entreegebouw met therapie- en onderzoeksruimtes en een kliniek voor dagbehandeling- en patiëntenkamers, die verbonden zijn door twee 'kloostergangen' rond een groene patio. De kliniek met de kamers, waar patiënten

eventueel langer verblijven, hebben we bewust aan de stadskant van het complex ontworpen, naast de Oosterparkbuurt en gericht op het oosten - en dus de zonsopgang; de polikliniek, waar mensen - al dan niet van buitenaf - voor een afspraak komen, ligt juist aan de kant van het Centraal Medisch Complex van het UMCG.

“Wakker worden met de zon”: daglicht door de dag heen

“Daglicht is voor iedereen belangrijk, maar voor kwetsbare mensen nog veel meer, en dat geldt al helemaal mensen met een psychische aandoening; daglicht is dan ook het sterkste leidmotief in ons ontwerp”, Dorte Kristensen, architect-directeur atelier PRO.

De patiëntenkamers in het UCP hebben allemaal ochtendlicht, zodat mensen als ze wakker worden in hun vensterbank kunnen gaan zitten, met de zon op hun gezicht. Licht is echter niet alleen 's ochtends belangrijk, maar de hele dag door, omdat het de hele dag door invloed heeft op het menselijke bioritme; daarom 'volgt' het licht de patiënten van het UCP, met middag- en avondlicht in de huiskamers en een overdagheid aan daglicht in de gangen.

De publieke patio: buitenruimte is een basisrecht

Het is belangrijk dat mensen binnen daglicht ervaren, maar het is net zo belangrijk dat mensen, wáár ze zich ook bevinden, toegang hebben tot goede, riant opgezette buitenruimte, met veel daglicht, veel groen en veel sfeer. Centraal in het gebouw ligt daarom

Ontwerpteam
projectarchitect
Dorte Kristensen, Karho Yeung

projectleider
Coen Bouwmeester

projectmedewerkers
André van Veen, Bart Dessens,
Hatice Kilinc, Jannetta Roozendaal,
Joost Smorenburg,
Kyra Klein Kranenbarg,
Paul Fouchier, Raymond Wernet,
Sandrine Rointru, Skander Saadi,
Wendy Braun-Popma

Projectteam
samenwerkend architect
Vakwerk Architecten

landschapsontwerper
Oase Stedenbouw en landschap

bouwkundig aannemer
Bouwcombinatie Bam, Trebbe,
Engie (BTE)

adviseur bouwfysica
Peutz

constructeur
Pieters Bouwtechniek

installatieadviseur
Valstar Simonis

ATELIER PRO

een ruim opgezette patio, een weldadige tuin met een groot terras op de zon. Deze ruimte is voor iedereen in het UCP toegankelijk: zowel voor patiënten en hun bezoek, als voor medisch personeel en onderzoekers; de patiënten op de vier gesloten afdelingen hebben hun eigen, meer besloten binnentuinen – maar ook zij hebben toegang tot buitenruimte.

Verbinding met de wereld: uitzicht op groen en op de stad

Daarnaast zorgt de patio door het hele gebouw heen voor zicht op het groen. Niet alleen vanuit het grand café, maar bijvoorbeeld ook vanuit de twee kloostergangen die de entree verbinden met de kliniek. In deze gangen hebben we zitnissen ontworpen, die een mooie, informele plek bieden om te lezen of af te spreken met bezoek. De patiëntenkamers hebben bewust geen uitzicht op de 'ziekenhuiswereld', maar juist op de woonwijk – op de meerkoeten in de singel, op ouders die met hun kinderen onderweg zijn naar school, op de dagelijkse dingen van de stad. Zo verblijven de vaak kwetsbare patiënten van het UCP in een omgeving waar ze - op afstand - toch middenin het leven staan.

Méér dan een interieur: betekenisvolle ruimte

Voor psychiatrische patiënten is het ook belangrijk dat ruimte betekenisvol is, dat ze afleiding biedt en prettig is om in te verblijven. Dit principe hebben we door het hele UCP toegepast, van de entreehal met het grand café tot in de patiëntenkamers, van de therapieruimtes tot zelfs de gangen. Zo gebruikten we door de kliniek heen passende kleuren, die zich voegen naar de aard van ruimte. Ook zorgden we voor een logische en minimale wayfinding, waardoor het gebouw minder 'medisch' aanvoelt. Door het slim inzetten van licht, vensterbanken, uitzicht, materialen en kleur sturen we de manier waarop mensen een ruimte beleven en zich in die ruimte voelen.

Architectuur als vorm van 'normaliteit'

Juist voor kwetsbare mensen gaat er iets geruststellends uit van normaliteit; daarom kozen we er in ons ontwerp

voor om het gebouw zo min mogelijk de uitstraling van een ziekenhuis te geven. We zorgden in alle ruimtes voor gordijnen, óók in de patiëntenkamers, waardoor mensen de regie hebben over hun eigen dag; we kozen veel voor vast meubilair - om zo een warme, aangeklede sfeer neer te zetten -- en ontwierpen vensterbanken die zo breed zijn dat ze zelfs gebruikt kunnen worden voor 'rooming-in', waardoor partners en gezinsleden eventueel kunnen blijven logeren – een unicum in de psychiatrische zorg.

“Het nieuwe UCP is een ode aan de vensterbank: de vensterbank als informele plek om te zitten. Een raamnis is een kleine ruimte in een grote ruimte, die je tegelijkertijd twee dingen geeft: geborgenheid en keuze – keuze om je terug te trekken of juist deel te nemen. Én het is een plek tussen binnen en buiten: je kan er deel zijn van de mensen in de ruimte, of wegdromen naar de wereld,” Dorte Kristensen, architect-directeur atelier PRO
Het nieuwe UCP heeft daarmee meer het gevoel van een 'thuis' dan het 'zware' gevoel van een psychiatrische instelling.

Zorg en onderzoek in één ziekenhuis

In het gebouw is ruimte voor patiëntenzorg, maar ook voor onderzoek en onderwijs. Het UCP wil mensen met een psychiatrisch ziektebeeld namelijk de beste diagnostiek en behandeling geven, en daarbij speelt wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol. Door kennisontwikkeling en de klinische toepassing ervan hand in hand te laten gaan, kan de prognose van psychiatrische patiënten aanzienlijk worden verbeterd. Het ontwerp ondersteunt daarom zorg- en onderzoeksprocessen. Het nieuwe UCP is een geborgen en vriendelijke thuisomgeving voor patiënten, waar medewerkers en onderzoekers tegelijkertijd op een veilige en gestroomlijnde manier hun werk kunnen doen.

Prijzen en nominaties

Winnaar publieksjury en tweede prijs van de vakjury Groninger Architectuurprijs 2024
Nominatie Architectenweb Zorggebouw van het jaar 2024
Shortlisted for the WIN award 2024

ATELIER PRO

Publicaties

Groningen.nieuws.nl Wekmanhof en Universitair Centrum

Psychiatrie winnen Groninger Architectuurprijs 2024

Goood.cn

De Architect.nl

Architectenweb

Archidat Architectuur